

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України прийняла рішення про присудження *Полупановій Яні Миколаївні* ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 016 Спеціальна освіта на підставі прилюдного захисту дисертації «**Організаційно-методичне забезпечення діяльності фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів в умовах викликів сьогодення**».

«15» лютого 2024 року.

Полупанова Яна Миколаївна, 1989 року народження, громадянка України. Освіта вища: У 2012 році закінчила Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка за двома спеціальностями: «Соціальна педагогіка. Мова і література (англійська)» освітньо-кваліфікаційний рівень – спеціаліст та здобула освітньо-кваліфікаційний рівень магістр за спеціальністю «Управління навчальним закладом» та здобула кваліфікацію керівника підприємства, установи та організації у сфері освіти та виробничого навчання.

У серпні 2020 року закінчила аспірантуру Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Дисертацію виконано у відділі освіти дітей з порушенням слуху Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Науковий керівник – Литовченко Світлана Віталіївна, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями слуху Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Здобувачка має 21 наукову публікацію, з них: 1 колективна монографія; 6 одноосібних статей у наукових фахових виданнях України (у тому числі ті, які індексуються у міжнародних наукометричних базах Index Copernicus та ін.); 1 – у науковому періодичному виданні іншої держави, 11 публікацій апробаційного характеру; 2 освітні програми.

1. Полупанова Я.М. Моделі реалізації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах країн Європи. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. 2019. Вип. LXXXVI. С. 65-70.

2. Полупанова Я.М. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр.* 2020. Вип. 69. С. 118-122.

3. Полупанова Я.М. Напрями діяльності інклюзивно-ресурсних центрів на етапі реформування освітньої системи України. *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка»*. 2020. Вип. 24. С. 101-105.

4. Полупанова Я.М. Види сервісної підтримки в системі інклюзивної освіти. *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка»*. 2021. Вип. 31. С. 105-107.

5. Полупанова Я.М. Сучасний стан та перспективи розвитку мережі інклюзивно-ресурсних центрів України. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2023. № 2 (110). С. 23-42.

6. Полупанова Я.М. Ретроспектива розвитку спеціальної освіти в Англії. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. 2017. Вип. LXXXVI. С. 36-40.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Омельченко Ірина Миколаївна, доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Оцінка позитивна без зауважень.

Форостян Ольга Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дефектології та фізичної реабілітації Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У першому розділі роботи «Засадничі положення сервісної (ресурсної) підтримки в освіті осіб з особливими освітніми потребами», (параграф 1.1.) системно представлені нормативно-правові основи функціонування інклюзивно-ресурсних центрів на теренах України, зокрема актуальні міжнародні документи (Конвенції ООН, Доктрина розвитку освіти, Всесвітня декларація про освіту для всіх тощо), водночас доцільним видається здійснення першою чергою теоретичного аналізу проблеми діяльності інклюзивно-ресурсних центрів, відповідно подання на початку тексту параграф 1.1. теоретичних основ, понятійно-категоріального апарату дослідження.

2. Однією з позицій наукової новизни дослідження є «визначення теоретичних та методичних основ підвищення кваліфікації фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів», такі аспекти є актуальними, міждисциплінарними (016 Спеціальна освіта та 015 Професійна освіта), що є позитивним. В роботі питанню підвищення кваліфікації педагогічних працівників приділено значну увагу, зокрема представлено авторську освітню програму, водночас, можливо доцільно було б більш глибоко проаналізувати теоретичні аспекти питання професійної кваліфікації педагогічних працівників.

3. Дисертанткою логічно визначено складники організаційно-методичного забезпечення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів, що охоплює нормативно-правові основи, організаційні особливості та освітні програми підвищення кваліфікації фахівців. У роботі ґрунтовно проаналізовано ключові нормативні документи, процес структурно- організаційного становлення інклюзивно-ресурсних центрів на етапі реформування освітньої системи, кадрове забезпечення мережі ІРЦ, водночас недостатньо представлено узагальнені результати такого аналізу щодо особливостей організації діяльності ІРЦ на сучасному етапі.

4. Позитивним аспектом роботи є те, що авторка розкриває особливості забезпечення діяльності фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів в умовах сучасних викликів, зокрема в умовах воєнного стану, і це прослідковується в кожному розділі роботи. Водночас, в описі моделі співпраці фахівців (консультантів) ІРЦ та педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням (параграф 3.4) такі аспекти недостатньо враховані.

Супрун Микола Олексійович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної освіти Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У дисертації подано ґрунтовний методологічний апарат дослідження, логічно визначену мету, об'єкт і предмет, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів. Враховуючи практико орієнтовану спрямованість роботи та відзначаючи ґрунтовність теоретико-методичних основ дослідження, поданих у розділі «Вступ», водночас слід зауважити про недостатню увагу до розкриття теоретичних аспектів проблеми у першому розділі роботи, зокрема у параграфі 1.1. «Нормативні та теоретичні основи функціонування інклюзивно-ресурсних центрів на теренах України».

2. Відповідно до завдань дослідження авторкою розроблено та представлено у третьому розділі (параграф 3.4) модель співпраці фахівців (консультантів) ІРЦ та педагогів закладів загальної середньої освіти, доцільність якої не викликає зауважень, водночас недостатньо прослідковується взаємозв'язок поданої моделі із представленими в роботі іншими авторськими розробками, зокрема програмою підвищення кваліфікації педагогічних працівників – фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів.

3. Заслуговує на позитивну оцінку детальне висвітлення у роботі досвіду ресурсної підтримки інклюзивного навчання Дніпропетровської області, зокрема змісту та особливостей організації підвищення кваліфікації фахівців інклюзивно-ресурсних центрів на базі Комунального закладу вищої освіти «Дніпропетровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради (параграф 1.2). На нашу думку, його доцільно було б доповнити аналізом педагогічної практики в інших закладах післядипломної освіти (проаналізувати наявний досвід, освітні програми, порівняти організаційні форми). Також доцільно проаналізувати дотичний міжнародний досвід.

4. Слід відзначити ґрунтовність загальність висновків дисертації, їх відповідність визначеним у роботі завданням, водночас, на наш погляд, деякі позиції, зокрема пункт 5 щодо розробленої освітньої програми підвищення кваліфікації фахівців інклюзивно-ресурсних центрів, можливо було подати більш лаконічно.

Кульбіда Світлана Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу української жестової мови Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У параграфі 3.3. представлено аналіз результатів експериментального дослідження підвищення кваліфікації спеціалістів ІРЦ за визначеними мотиваційно-ціннісним, операційно-діяльнісним і рефлексивно-оцінювальним критеріями, водночас було б доцільно подати узагальнені дані із урахуванням усіх критеріїв, презентувати їх у вигляді таблиці.

2. Авторкою підкреслюється, що сучасною тенденцією у галузі спеціальної освіти є визначення та реалізація індивідуальної освітньої траєкторії для дитини з особливими освітніми потребами; водночас акцентовано, що на протигагу медичному підходу до визначення індивідуальних особливих освітніх потреб дитини нині реалізується соціокультурний підхід. Відтак доцільним є більш детальне висвітлення особливостей визначення індивідуальної освітньої траєкторії фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів, що є важливим інноваційним аспектом та актуалізується у зв'язку із суттєвим збільшенням кількості дітей з ООП.

Ярмола Наталія Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, заступник директора з наукової роботи Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Дисертантка пропонує методичні рекомендації для учасників освітнього процесу системи неперервної освіти щодо вдосконалення організаційно-методичного забезпечення діяльності фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів в умовах викликів сьогодення, які є доцільними та обґрунтованими для наукового дослідження. Проте вважаємо, що вони мають більш декларативний характер, відтак було б доцільніше їх окреслити та подати у вигляді чітких та конкретних кроків, які можуть бути реалізовані у т.ч. в освітньому процесі ЗВО.

2. Вважаємо, що робота набула би більшої ваги, якщо б було здійснено порівняльну характеристику досвіду ресурсної підтримки інклюзивного навчання в Дніпропетровській області та інших областей України.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради;

«Проти» – немає;

«Утримались» – немає.

СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА ІНСТИТУТУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН УКРАЇНИ УХВАЛИЛА:

1. Дисертація *Полупанової Яни Миколаївни* на тему: «Організаційно-методичне забезпечення діяльності фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів в умовах викликів сьогодення», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 016 Спеціальна освіта є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня

доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261; «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

2. Присудити **Полупановій Яні Миколаївні** ступінь доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

На підставі результатів відкритого голосування та прийнятого рішення разова спеціалізована вчена рада присуджує **Полупановій Яні Миколаївні** ступінь доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Голова спеціалізованої вченої ради
доктор психологічних наук, професор

Ірина ОМЕЛЬЧЕНКО